

SLYSAVARNAFÉLAGIÐ LANDSBJÖRG

Farsælt starf í 90 ár

MÁNUDAGUR 29. JANÚAR 2018

AFMÆLISBLAÐ SLYSAVARNAFÉLAGSINS LANDSBJARGAR

Sérþekking björgunarsveita hefur nýst lögreglu á ögurstundu

Sigríður Björk Guðjónsdóttir
lögglustjóri á
höfuðborgarsvæðinu

Slysavarnafélagið Landsbjörg hefur um áráraðir verið einn mikilvægasti samstarfsaðili lögreglunnar í landinu. Brýnustu sameiginlegu verkefni okkar eru að sjálfsögðu björgunarsvarf undir hatti almannavarnarskipulagsins en leit að fólki, skipulag og öryggisgæsla á bæjarhátíðum og stuðningur við ýmis verkefni koma fljótt í hugann. Það er sama hvaða dagur er eða hvenær dags, fjöldi sjálfbodaliða er ávallt reiðubúinn til að einhenda sér í þau verkefni sem þeim eru falin. Það er mikill mannaúður sem starfar í björgunarsveitunum og lögreglan hefur fengið að njóta ýmiss konar sérþekkingar á ögurstundu sem annars væri lítt aðgengileg.

Fagmennska, jákvæðni, ósérhlífni og dugnaður eru þau orð sem í hugann koma þegar ég hugsa um Slysavarnafélagið Landsbjörg, hvort sem um er að ræða veðurham og aðgerðir honum tengdar í samstarfi við lögregluna á Vestfjörðum, gerð viðbragðsáætla og flugatvik í samstarfi við lögregluna á Suðurnesjum eða viðtæka leit að fólki og björgunarsveitum í umdæmi lögreglunnar á höfuð-

borgarsvæðinu. Ný aðgerðastjórnstöð í Skógarhlíð fyrir viðbragðsaðila á höfuðborgarsvæðinu, sem stofnuð var fyrir rúmu ári, hefur einungis styrkt samstarfið og við nótum loks góðrar aðstöðu fyrir öll verkefni.

Fyrir hönd lögreglunnar á höfuðborgarsvæðinu færi ég ykkur öllum sem starfið undir merkjum Landsbjargar okkar bestu þakkir fyrir samstarfið til þessa og við hlökkum til áframhaldandi samvinnu.

„Fagmennska, jákvæðni, ósérhlífni og dugnaður eru þau orð sem í hugann koma þegar ég hugsa um Slysavarnafélagið Landsbjörg.“

Liðsmenn björgunarsveita eru ávallt til taks.

Með samstöðu og samvinnu eflist hver og einn og samfélagið allt

Guðni Th. Jóhannesson
forseti Íslands

Á þessum tímamótum færi ég Slysavarnafélaginu Landsbjörg heillaóskir og þakkir fyrir förnfúst þjóðþrifastarf í árunna rás.

Nú eru níutíu ár frá því að Slysavarnafélag Íslands var stofnað, forveri Landsbjargar. Ætíð hafa liðsmenn björgunarsveita verið boðnir og búnir að hjálpa nauðstöddum.

Fólk hefur lagt fram krafta sína í baráttu við náttúruöflin og verið til taks að nóttu sem degi, allan ársins hring. Þeir sem vinna á vegum Landsbjargar, konur og karlar, ungir sem aldnir, styrkja jafnframt eigið þrek og eigin hug.

Ég hvet alla til að leggja Slysavarnafélaginu Landsbjörg lið á þann hátt sem hver og einn kys. Með samstöðu og samvinnu eflist hver og einn, og samfélag okkar um leið.

Mikilvægur þáttur í almannavarnakerfi Íslands

Slysavarnafélagið Landsbjörg hefur í níutíu ár sinnt leit og björgun. Sérkenni og grunnur björgunarsveitanna er hið óeigingjarna sjálfbodastarf sem yfir 10 þúsund félagsmenn inna af hendi.

Sigríður Á. Andersen
dómsmálaráðherra

Björgunarsveitirnar eru ómissandi í íslensku samfélagi. Þúsundir sjálfbodaliða um allt land eru ávallt reiðubúnar að standa upp frá sínum daglegu störfum og ganga út í erfiðar aðstæður eða válynd veður til að koma löndum sínum og útlendingum í neyð til aðstoðar.

Starf björgunarsveitanna er dæmigert einstaklingsframtak. Það hófst fyrst fyrir um níutíu árum og hefur verið mikilvægur þáttur í almannavarnakerfi Íslands síðan og verður áfram. Björgunarsveitirnar gegna lykilhlutverki við leit og björgun í samvinnu við lögreglu, landhelgisgæslu og aðra viðbragðsaðila hér á landi og hefur samvinna þessara aðila reynst góð

Nýr þjónustusamningur kveður á um 147 milljóna króna fjárframlag ríkisins til Landsbjargar.

og okkur öllum til gagns.

Sérkenni og grunnur björgunarsveitanna er hið óeigingjarna sjálfbodastarf sem yfir 10 þúsund félagsmenn inna af hendi þegar þörfin kallar. Sveitirnar fjármagna

sig með ýmsum hætti eins og með flugeldasölu, sölu á Neyðarkallinum og með styrktarmannakerfinu Bakverðinum. Landsmenn hafa mætt fjáröflun björgunarsveitanna með mikilli velvild og þannig lagt

sitt af mörkum til að styrkja stöðir sveitanna. Þannig tengjast björgunarsveitirnar beint þeim sem þær eru settar á stofn til að hjálpa í neyð. Það er að mínu mati mikilvægt að rjúfa ekki þessi tengsl.

“Landsmenn hafa mætt fjáröflun björgunarsveitanna með mikilli velvild og þannig lagt sitt af mörkum til að styrkja stöðir sveitanna. Þannig tengjast björgunarsveitirnar beint þeim sem þær eru settar á stofn til að hjálpa í neyð.

Stjórnvöld hafa líka leitað til björgunarsveitanna. Í mörg ár hefur verið í gildi þjónustusamningur ríkisins við landssamtök þeirra, Slysavarnafélagið Landsbjörg. Nú stendur fyrir dyrum að endurnýja hann með samningi sem gildir til ársins 2020 og kveður á um 147 milljóna króna fjárframlag ríkisins til Landsbjargar. Því til viðbótar er um 33 milljóna króna framlag til viðhalds á björgunarskipum Landsbjargar en samtökin reka 13 björgunarskip umhverfis landið í samráði við Landhelgisgæsluna. Björgunarskipin eru lykileiningar þegar kemur að leit og björgun á sjó í nánd við landið.

Ég vona að samstarfið við Slysavarnafélagið Landsbjörg verði jafngott til framtíðar og ég óska því og björgunarsveitunum öllum vel-farnaðar í störfum þeirra á þessum tímamótum.

Styrkur félagsins er fólkið

Slysavarnafélagið Landsbjörg er 90 ára í dag. Tíð sjóslys leiddu til stofnunar þess en hlutverkin hafa breyst og þróast í takt við samfélagið síðan. Í dag er félagið öflugt og nýtur mikils trausts.

Í dag, á 90 ára afmæli Slysavarnafélagsins Landsbjargar, er full ástæða til að líta yfir sögu og þróun félagsins, sem hefur sinnt fjölbreyttum verkefnum í gegnum tíðina og áunnið sér traust almennings.

Hófst með vitundarvakningu

„Forsögu Slysavarnafélagsins Landsbjargar má rekja til stofnunar Slysavarnafélags Íslands, sem var stofnað með formlegum hætti 29. janúar 1928. Aðdragandiinn var langur og þörfin var fyrst og fremst vegna allra sjóslysanna sem urðu þessum tíma,“ segir Smári Sigurðsson, formaður félagsins. „Þetta byrjar með vitundarvakningu vegna þeirra, en tíu árum fyrr, haustið 1918, var fyrsta björgunarsveitin stofnuð í Vestmannaeyjum og má segja að þar með hafi saga skipulegs björgunarstarfs hafist á Íslandi.“

Slysavarnafélagið Landsbjörg skiptist annars vegar í björgunarsveitirnar sem fara í útköll þegar eitthvað hefur gerst og hins vegar í slysavarnadeildir sem sinna fyrst og fremst forvörnum,“ segir Smári. „Á fyrri tíma voru slysavarnadeildirnar fyrst og fremst mannaðar konum og þær höfðu öll spjót úti til að safna peningum til forvarnastarfsins en einnig til kaupa á búnaði til björgunarstarfa, s.s. linubýssum, fatnaði, slöngubátum og hvaðeina. Einnig höfðu slysavarnadeildirnar forgöngu um kaup á björgunarskútum og fjármögnuðu jafnvel byggingu sundlauga og sundkennslu. Þannig að hlutur kvenna í stofnun og framgangi þessa félags er mjög mikill og mikilvægur.“

Fyrstu árin snerust verkefnið aðallega um bjarganir tengdar sjóferðum,“ segir Smári. „Síðan breyttist félagið í takt við þjóðfélagið. Slysnum á sjó fækkaði og þegar leiddi á öldina fóru björgunarsveitirnar að sinna ýmsum öðrum verkefnum meðfram eiginlegum leitar- og björgunarstörfum s.s. sjúkragæslu á mannamótum og fleira.“

Félagið hefur einnig haft forgöngu um ýmis þjóðþrifamál tengd slysavörnum og má þar af nokkrum nefna stofnun Tilkynningaskyldu íslenskra skipa, Umferðarráð, sundkennslu, slysavarnir ferðamanna og svo framvegis. Eitt stærsta slysavarnaverkefni félagsins er þó Slysavarnaskóli sjómanna en með

Smári Sigurðsson, formaður Slysavarnafélagsins Landsbjargar, er ánægður með stöðu félagsins í dag. MYND/JÓHANN ÓLAFUR HALLDÓRSSON

stofnun hans var grettistaki lyft varðandi öryggisfræðslu sjómanna og teljum við okkur eiga mikinn þátt í þeim einstaka árangri að nú sé hægt að vitna til fjögurra ára þar sem engin banaslys hafa orðið á hafinu í kring um Ísland en það eru árin 2008, 2011, 2014 og 2017. Þessi árangur hefur vakið mikla athygli og hefði sennilega einhvern tímann þótt óraunhæf draumsýn.“

Safnanir og sameining

„Félagið gerði miknið til að safna fyrir og hvetja til kaupa á fyrstu björgunaryrllunni til landsins,“ segir Smári. „Áherslan á að kenna skyndihjálpar og mennta björgunarsveitarmenn jókst líka með árunum. Í kringum 1960 voru svo keypt almennileg björgunarskip.“

Landssamband flugbjörgunarsveita og Landssamband hjálpar-sveita skáta sameinuðust í félagið Landsbjörg árið 1991 en árið 1999 sameinuðum við Landsbjörg og Slysavarnafélag Íslands og þar með varð Slysavarnafélagið Landsbjörg til eins og við þekkjum félagið í dag,“ segir Smári. „Það var mjög merkilegur og mikilvægur áfangi sem jók skilvirknina miknið. Síðan þá hefur félagið verið gríðarlega stórt og öflugt.“

Eftir aldamótin 2000 var farið í heilmikið átak til að sjá til þess að það væru til björgunarskip allt í kringum landið,“ segir Smári. „Þá voru keypt 13 skip sem eru enn í rekstri en kominn er tími á að endurnýja. Það er miknið og metnaðarfullt verkefni félagsins næsta áratuginn.“

Núna snúast verkefnið aðallega

Það eru um 4.000 manns á útkallsskrá björgunarsveitanna og um það bil 10.000 meðlimir í félaginu í heild.

um náttúruhamfarir, veðrið, samgöngur og leit að fólki,“ segir Smári. „En mikilvægi félagsins er ekkert minna en það var áður, þótt eðli verkefna hafi sumpart breyst, og félagið er drifið áfram af sömu hugsjón og brautryðjendurnir lögðu upp með fyrir 90 árum. Félagið nýtur gríðarlegs trausts í samfélaginu en við verðum líka að vera minnug þess á hverjum degi að það traust og sú sterka ímynd sem félagið nýtur er ekki keypt heldur hefur verið byggð upp af hugsjónafólki í 90 ár.“

„Enn er mikilvægi félagsins ekkert minna en það var áður, þótt eðli verkefna hafi sumpart breyst, og félagið er drifið áfram af sömu hugsjón og brautryðjendurnir lögðu upp með fyrir 90 árum. Félagið nýtur gríðarlegs trausts í samfélaginu en við verðum líka að vera minnug þess á hverjum degi að það traust og sú sterka ímynd sem félagið nýtur er ekki keypt heldur hefur verið byggð upp af hugsjónafólki í 90 ár.“

Erfitt en mannbætandi starf

„Erfiðustu verkefnið eru að koma að alvarlegum slysum. Þeim verkefnum hefur fjölgað síðustu ár, þar á meðal verkefnum sem tengjast umferðarslysum,“ segir Smári. „Svo hafa líka komið upp mjög tæknilega krefjandi verkefni tengd björgunum.“

En sem betur fer er skemmtilegt, mannbætandi og gefandi að vera hluti af þessum samtökum, sem eru náttúrulega mögnuð,“ segir Smári. „Við tökum líka þátt í fjölmörgum skemmtilegum verkefnum þar sem við erum í snertingu við fólk og mannlíf. Styrkur félagsins er fólkið, hugsjónin og skipulagið og hjá okkur er hægt að finna þversnið af þjóðfélaginu og alls kyns kunn-

átta. Þessi fjölbreytileiki er mikill styrkur.“

Það eru um 4.000 manns á útkallsskrá björgunarsveitanna,“ segir Smári. „En það eru um það bil 10.000 meðlimir í félaginu í heild. Félagsmenn leggja sitt af mörkum til félagsins með ómældum tíma, ýmist í æfingar, útköll eða fjárafilanir. Það er ekki ofsagt að á bak við hverja klukkustund í útkalli liggja að lágmarki 12 klukkustundir sem varið hefur verið í fjáraflanir, menntun, þjálfun, æfingar og umhirðu tækjabúnaðar. Þannig að tíminn er kannski það mikilvægasta sem við gefum af okkur. En við veljum þetta hlutverk og erum stolt af því.“

Ýmsar leiðir til fjáröflunar

„Flugeldasalan er mjög stór partur af tekjuöflun björgunarsveitanna,“ segir Smári. „Við vildum gjarnan að við þyrftum ekki að fjármagna meirihlutann af rekstri björgunarsveitanna með þessum hætti, en við fylgjum öllum settum reglum og höfum ekki fundið aðrar leiðir ennþá til að fjármagna þetta, þótt ég vildi að svo væri. Þrátt fyrir það er flugeldasalan ekki eina fjáröflunarleiðin og nú höfum við byggt Bakvarðasveitina okkar upp á síðastliðnum fjórum árum, en hún samanstendur af einstaklingum og

fyrirtækjum sem styðja við bakið á starfsemi félagsins með mán- aðarlegum framlögum. Félagar í Bakvarðasveitinni, sem við köllum stærstu björgunarsveitina, eru nú rúmlega 16 þúsund manns og þeim fer fjölgandi.“

Síðan seljum við Neyðarkallinn og björgunarsveitirnar eru með alls konar aðrar fjáraflanir í sinni heimabyggð. Við erum líka hluthafar í Íslandsspilum í félagi við Rauða krossinn á Íslandi og SÁÁ og fáum tekjur af þeirri starfsemi,“ segir Smári.

Stendur styrkum fótum

„Staða félagsins er mjög sterk í dag,“ bætir Smári við. „Við njótum trausts og velviljar í samfélaginu, mikilvægi félagsins hefur ekkert minnkað og okkur gengur vel að fá nýtt fólk til liðs við okkur, þrátt fyrir að nýliðar þurfi að fara í gegnum tveggja ára prógramm til að komast í björgunarsveit.“

Fram undan er að halda áfram þessu góða starfi og að endurnýja björgunarskipin, sem er stórt og miknið verkefni sem við ráðum ekki við ein,“ segir Smári. „En þjóðin stendur vel við bakið á okkur og veit hvað við þurfum að gera. Það er svo okkar sem félagið skipum að vera áfram traustsins verð og halda hugsjóninni á lofti.“

Vill gefa til baka

Kristin Ármannsdóttir
bakkvörður Slysavarnafélagsins Landsbjargar

Ég gerðist bakkvörður í kjölfar slyss. Ég fótbrotnaði á Fimmvörðuhálsi í ágúst 2016 og kalla þurfti björgunarsveitir út frá Fljótshlíð, Hellu og Hvolsvelli. Alls lögðu 40 manns af stað til að bjarga mér. Mér fannst þetta svo mikil fyrirhöfn mín vegna. Björgunarsveitafólkið hafði rífið sig af stað frá fjölskyldum sínum og hafði ferðast í einn og hálfan tíma þegar ljóst var að þyrilan gat sótt mig en það hafði verið tvísýnt að hún gæti lent. En þegar það kom í ljós gat fólkið snúið við.

Ég varð ákveðin í að reyna einhvern veginn að borga til baka, þó ég geri það aldrei til fulls en mér fannst að það minnsta sem ég gæti gert væri að gerast bakkvörður.

Ómetanlegt starf

Kristján Sverrisson
bakkvörður Slysavarnafélagsins Landsbjargar

Slysavarnafélagið Landsbjörg vinnur ómetanlegt starf, í öllum veðrum, en fær að mínu mati ekki nægilegan fjárstuðning frá ríkinu. Þess vegna gerðist ég bakkvörður, maður vill leggja sitt af mörkum. Öll framlög halda starfinu gangandi og maður veit að þetta skiptir máli.

Sem bakkvörður fæ ég reglulega tölvupóst með fréttum af starfinu og finn að mitt framlag skiptir máli. Einnig kaupir ég eingöngu flugelda af björgunarsveitum. Það er lítið mál að gerast bakkvörður. Ég læt einfaldlega taka fasta upphæð af greiðslukorti.

Vilt þú verða félagi
í stærstu björgunarsveit
landsins?

Stuðningur Bakvarðasveitar Slysavarnafélagsins Landsbjargar er einn af hornsteinum félagsins. Sem félagi í Bakvarðasveitinni leggur þú þitt af mörkum til að tryggja öryggi og bjarga mannlífum.

Sendu tölvupóst á bakvardasveit@landsbjorg.is eða skoðuðu vefsíðuna okkar www.landsbjorg.is/bakvordur til að gerast bakkvörður.

Stiklað á stóru í 90 ára sögu.

Hér er upptalning nokkurra merkra viðburða, aðgerða og áfanga í sögu Slysavarnafélagsins Landsbjargar.

Björgunarfélag Vestmannaeyja stofnað. Fyrstu skipulögðu félagssamtökin á sviði björgunar og slysavarna á Íslandi. Málaflokkurinn þokast enn áfram, einkum með komu björgunar- og varðskipsins Þórs til Vestmannaeyja 1920.

„Margur druknar nærri landi af því að hvergi eru til björgunarbátar eða önnur björgunartæki. Við verðum að leita skynsamlegra úrræða“. Guðmundur Björnsson landlæknir í fyrirlestri sem olli straumhvörfum.

Togarinn Jón forseti ferst við Stafnes í febrúarlok og með honum 15 manns. 10 komast lífs af. Þetta slys varð hvati þess að félagið eignaðist sinn fyrsta sérhæfða björgunarbát.

Fluglínutæki notuð til björgunar í fyrsta skipti hér á landi þann 24. mars þegar franskur togarinn Cap Fagnet strandaði við bæinn Hraun austan Grindavíkur.

Félagið fékk þyrlu „helikopter flugvél“ tímabundið til landsins í því skyni að reyna notagildi hennar.

Björgunarskútan Sæbjörg kemur til landsins 20. febrúar. Sæbjörg var fyrsta sérsmíðaða björgunarskip félagsins.

Flugbjörgunarsveitin í Reykjavík stofnuð í kjölfar Geysisslyssins.

1906 1912 1918 1928 1928 1929 1930 1931 1932 1938 1947 1949 1950 1950

Slysavarnafélag Íslands stofnað 29. janúar.

Fyrsta kvennadeildin stofnuð í Reykjavík.

Hjálparveit skáta í Reykjavík stofnuð í kjölfar verkefna skáta á Alþingishátíðinni 1930.

Hörmulegt sjóslys við Viðey er kútturinn Ingvar ferst 7. apríl með 20 manna áhöfn fyrir augum Reykvíkinga. Umræðan um aðgerðir í björgunarmálum fer á flug.

Björgunarbáturinn Þorsteinn keyptur frá The Royal Navy Life-boat Institution og er staðsettur í Sandgerði.

Tólf skipbrotsmönnum bjargað þegar togarinn Dhoon strandar 12. desember undir Látrabjargi. Þetta er talin ein frækasta björgun hér á landi. Félagið fékk Óskar Gíslason kvikmyndagerðarmann til að gera heimildarmynd um björgunina. Sú mynd var byggð m.a. á raunverulegum, kvikmyndaðum frá björgun togarans Sargon, 1948.

Fimm manns bjargað af Vatnajökli eftir 6 daga dvöl á jöklinum í kjölfar brotlingar flugvélarinnar Geysis á Bárðarbungu 14. september.

LANDSBJÖRG
Landssamband björgunarsveita

Landssamband hjálparveita skáta og Landssamband flugbjörgunarsveita sameinast í Landsbjörg - landssamband björgunarsveita.

Mannskætt sjóslys er Eldhamar GK strandar í brotsjó við Grindavík. Fimm skipverjar farast en einn kemst lífs af.

Snjóflóð fellur á Flateyri við Önundarfjörð 26. október. Viðtækar björgunaraðgerðir en erfiðleikar vegna veðurs og sjólags valda vanda í samgöngum og hamla björgunstarfi í upphafi. 20 manns farast.

Umfangsmiklar björgunaraðgerðir úr lofti og landi þegar flutningaskipið Víkirtindur strandar 5. mars skammt austan Þjórsárósa.

Slysavarnafélag Íslands og Landsbjörg sameinast í ein heildarsamtök þann 2. október.

Tveir stórir jarðskjálftar ríða yfir Suðurland, 17. og 21. júní. Mælast þeir 6,5 og 6,6 á Richterskala.

1991 1991 1995 1995 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2000 2004

Mannskætt snjóflóð fellur 16. janúar við Súðavík við Álftafjörð. Á fjórða hundrað björgunarsveitarmanna auk annarra viðbragðsaðila tekur þátt í björgunaraðgerðum við afar erfið veðurskilyrði og aðstæður.

112
EINN EINN TVEIR
Neyðarlínan. Samræmd neyðarsímsvörðun hefst 1. janúar.

Flugvélin TF-ELS ferst á Tröllahálsi í Eyjarfirði. Þrír látast.

Þýsk einkaflugvél með tveimur mönnum ferst við Hornafjörð. Mikil leit gerð að vélinni.

Hekla gýs 26. febrúar og fór fjöldi fólks að skoða gosið. Eftir að færð spilltist seinnipart dags hófust umfangsmiklar björgunaraðgerðir í ófærð þegar bílar festust bæði á Hellisheiði og í Prengslum.

Togarinn Baldvin Þorsteinsson EA 10 strandar í Skarðsfjöru. Mannbjörg.

Björgunarsveitir hefja flugeldasölu í fjárflyunarskyni.

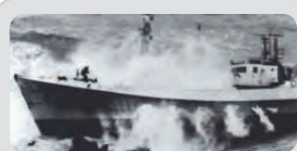
Botnvörpungurinn Elliði sekkur út af Jökuldjúpi. Mannbjörg.

Landsamband hjálparseita skáta og Landsamband flugbjörgunarsveita stofnuð.

Mannskæð snjóflóð falla á Neskaupsstað þann 20. desember.

Belgiski togarinn Pelagus strandar við Vestmannaeyjar. Sex skipverjar bjargast en fjórir láta lífið, þarf af tveir björgunarmenn.

Slysavamaskóli sjómanna stofnaður.

Breska rísaolíuskipið Clam strandar 26. febrúar. 27 farast en 23 er bjargað með fluglínutækjum.

1950 1955 1962 1968 1968 1971 1973 1974 1981 1982 1983 1985 1986

Tilkynningaskylda íslenskra skipa stofnuð.

Þann 31. mars strandar togarinn Jón Baldvinsson á Reykjanesi og allri áhöfn hans bjargað eða 42 mönnum. Stærsta björgun hér á landi sem framkvæmd hefur verið með fluglínutækjum.

23. janúar hefst eldgos í Eyjum og þar með mesta björgunaraðgerð Íslendinga, fyrr og síðar.

Snjó- og aurflóð falla á Patreksfirði þann 22. janúar.

Umfangsmikil og viðtæk leit er flugvélin TF-ROM brotlendir 27. maí við Holtavörðuheidi. Fjórir farast.

Umfangsmiklar og erfiðar leitar- og björgunaraðgerðir í apríl þegar flugvélin TF-ORM ferst í Ljósufjöllum á leið sinni frá Ísafirði til Reykjavíkur.

Ný og glæsileg björgunarmiðstöð vígð í Skógarhlíð í Reykjavík 26. mars.

Tveir falla 24 metra niður í sprungu á Langjökli. Tæknilega erfið aðgerð. Einn ferst en öðrum bjargað.

Afar flókin og erfið leit í júnibyrjun að tveimur konum við Bleiksárgljúfur á Suðurlandi. Meðal annars voru notaðir drónar við leitina.

Mikill mannskapur tók þátt í umfangsmikilli leit í janúar á höfuðborgarsvæðinu og Reykjanesi.

Rússneska flutningaskipið Wilson Muuga strandar við Hvalsnes á Reykjanesi. Skipverjar bjargast, en danskur björgunarmaður ferst.

Gos hefst á Fimmvörðuhálsi 21. mars og í Eyjafjallajökli að morgni 14. apríl. Mjög fjölbreytt og umfangsmikið verkefni.

Mörg og fjölbreytt verkefni vegna ófærðar um allt land í janúar.

2004 2006 2006 2008 2010 2010 2010 2011 2014 2016 2017 2017 2018

Jeppi fellur í sprungu á Hofsjökli. Gífurlega erfið og flókin björgun á 30 metra dýpi. Einum bjargað og einn lést.

Stór jarðskjálfti ríður yfir Suðurland þann 29. maí.

Íslenska alþjóðabjörgunarsveitin fer 14. janúar til Haítí til þátttöku í alþjóðlegum björgunaraðgerðum vegna jarðskjálftanna sem þar urðu. Sveitin var fyrst björgunarsveita á vettvang.

Eldgos hefst í ágúst í Holuhrauni, 10 km. norðan Vatnajökuls.

Flókið og erfið björgunstarf er maður lést eftir fall undir ishelli í Landmannalaugum.

Rúta með 46 manns valt á þjóðvegi 1 og lenti utan vegar í Eldhrauni vestan Kirkjubæjarklausturs 27. desember. 300 manns komu að umfangsmiklum björgunaraðgerðum. 2 létust og allmargir slösuðust.

Hver einstaklingur skiptir máli

Sævar Logi Ólafsson, sagnfræðingur og skjalavörður, er nánast alinn upp í björgunarsveit. Hann hefur ekki tölu á hversu mörgum útköllum hann hefur sinnt en segir verkefni fjölbreytt og lærdómsrík.

Sævar Logi Ólafsson er formaður Hjálparsveitar skáta í Hveragerði. „Ég byrjaði í skátunum um leið og ég hafði aldur til. Þegar ég varð eldri var það nánast sjálfkrafa þróun að fara yfir í unglingsdeild hjálparsveitarinnar og varð ég fullgildur félagi 18 ára. Foreldrar mínir og eldri bróðir voru í sveitinni svo þetta var eðlilegt skref fyrir mig,“ segir hann um tildrög þess að hann hóf þátttöku sem sjálfboðaliði.

„Ég hef ekki tölu á hversu mörgum útköllum ég hef sinnt en þau skipta hundruðum. Sum útköll eru sérlega minnisstæð. Fyrsta endurlífgunin sem ég kom að rennur mér t.d. seint úr minni. Sem betur fer lendum við þó ekki oft í þeim aðstæðum að þurfa að endurlífga fólk,“ segir Sævar en hann hefur ótal sinnum tekið þátt í leit að fólki og nokkrum sinnum komið að erfiðum slysum. Eftir slíka reynslu

„Fyrsta endurlífgunin sem ég kom að rennur mér seint úr minni.“

skiptir félagastuðningurinn miklu máli. „Við fáum líka aðstoð fagfólks til að vinna úr erfiðum útköllum,“ segir hann.

Fær fullan stuðning

Þegar Sævar er spurður hvort þátttaka í björgunarsveitarstarfi hafi áhrif á daglegt líf hans segir hann svo vera og það felist aðallega í því að hann þurfi oft að rjúka út í tíma og ótíma. „Það getur verið erfitt fyrir fjölskylduna þegar öll plön breytast með stuttum fyrirvara en konan mín hefur fullan skilning á því. Ég er skjalavörður hjá Héraðsskjalasafni Árnesinga og mæti einn-

ig miklum skilningi í vinnunni, sem ég er þakklátur fyrir. Ég fæ að fara þegar ég verð að fara,“ segir Sævar sem er menntaður sagnfræðingur með meistaraáráðu í framhaldsskólakennslu.

Fjallamennska og fjölbreytt verkefni

Undanfarin ár hefur hann verið í hópi undanfara og sérhæft sig í fjallamennsku og fjallabjörgun. „Við stofnuðum hóp undanfara hér fyrir austan fjall, þvert á björgunarsveitir, og ég var í forsvari fyrir þann hóp þar til nýlega þegar ég tók við sem formaður Hjálparsveitar skáta í Hveragerði. Björgunarsveitin sinnir ótrúlega fjölbreyttum verkefnum. Helligheitin hefur leikið stórt hlutverk í starfinu og við höfum farið í ófá útköll upp á heidina að bjarga fólki úr bílum vegna veðurs. Þeim hefur þó fækkað eftir að Vegagerðin fór að loka heidinni fyrir vegna

Sævar þarf stundum að breyta plönum með stuttum fyrirvara en hann nýtur til þess stuðnings fjölskyldunnar og vinnuveitanda. „Ég fæ að fara þegar ég verð að fara,“ segir hann.

veðurs. Hins vegar hefur útköllum í Reykjadal fjölgað eftir að ferðamenn uppgötvuðu staðinn. Þangað höfum við farið í mörg útköll til leitar eða björgunar,“ upplýsir Sævar. „Í fámennum björgunar-

sveitum skiptir hver einstaklingur miklu máli. Hver og einn þarf að geta gengið í öll verk og bjargað sér í þeim aðstæðum sem geta komið upp og hafa breiða þekkingu á því sem þarf að gera.“

Fyrsti fundurinn kveikti áhugann

Steinar Guðlaugsson er nýliði hjá Björgunarsveitinni Ársæli. Hann fór á kynningarfund hjá sveitinni aðeins 13 ára gamall og eftir það varð ekki aftur snúið.

Steinar Guðlaugsson er enginn venjulegur 18 ára nemi við Verslunarskóla Íslands. Hann starfar af miklum krafti innan björgunarsveitanna og hefur tekið þátt í unglingsstarfinu í fimm ár, þar af undanfarið ár sem umsjónarmaður. „Ég var ekki nema sex ára þegar ég sá frétt í sjónvarpinu sem tengdist starfi björgunarsveitanna og sagði að þetta langaði mig að gera þegar ég yrði stór. Það var svo mamma sem benti mér á að björgunarsveitin Ársæll væri með kynningarfund úti á Granda, sem ég fór á og sé ekki eftir því. Starfið í unglingsdeildinni er það skemmtilegasta sem ég hef gert á ævi minni. Þetta er frábært starf og einstaklega góður félagsskapur,“ segir Steinar.

Rústabjörgun í Rússlandi

Í unglingsstarfinu gefst tækifæri til að ferðast um landið og öðlast innsýn í hvernig ber að varast þær hættur sem íslensk náttúra býr yfir. Eftir fyrsta árið tók Steinar þátt í áskorun sem var samstarfsverkefni Slysavarnafélagsins, Bandalags íslenskra skáta og írskra skáta. Gengið var frá Úlfjótsvatni og upp á Helligheit og segir Steinar það hafa verið mjög lærdómsríkt. „Næsta verkefni var æfing í rústabjörgun í Rússlandi árið 2015.

Um 50 björgunarsveitir um landið eru með unglingsstarf.

Við undirbyggjum okkur vel hér heima, lærðum grunnatriði í rústabjörgun og fyrstu hjálp. Verkefnið í Rússlandi var mjög stórt í sniðum og fólst í að bjarga fólki úr flaki flugvélar, lestar og þyrllu við mjög raunverulegar aðstæður. Ég lærði ótrúlega margt í þessari ferð. Við sem fórum saman út erum nánir vinir í dag og höfum haldið hópinn,“ segir Steinar.

„Ég var ekki nema sex ára þegar ég sá frétt í sjónvarpinu sem tengdist starfi björgunarsveitanna og sagði að þetta langaði mig að gera þegar ég yrði stór.“

„Starfið í unglingsdeildinni er það skemmtilegasta sem ég hef gert á ævi minni. Þetta er frábært starf og einstaklega góður félagsskapur,“ segir Steinar.

Öflugt unglingsstarf

Markmið unglingsdeildarstarfs björgunarsveitanna er að þjálfa upp björgunar- og slysavarnafólk framtíðarinnar. Það er gert með kynningum eða námskeiðum í leitartækni, fyrstu hjálp, almennri ferðamennsku, rötun, notkun áttavita, kortalestri og fleiru. „Mér fannst svo gaman í unglingsstarfinu að mig langaði að hjálpa

öðrum krökkum að upplifa það sama. Allt sem ég hef lært í gegnum starfið með björgunarsveitinni er hagnýtt og mun koma mér vel um alla framtíð og ekki síður í daglegu lífi, t.d. allt sem ég kann í fyrstu hjálp. Ég hef líka lært gríðarlega mikið í fjallamennsku, eins og hvernig á að haga sér á fjöllum, búa sig undir fjallaferðir, lesa á áttavita og fleira spennandi,“ segir Steinar.

Alltaf pláss fyrir nýja félag

Slysavarnadeildir landsins vinna óeigingjarnt starf við slysavarnir til sjós og lands. Fæstum er kunnugt um verkefni sjálfbóðaliðanna sem gera tilveru almennings öruggari á svo marga lund.

Mig langaði að taka samfélagslega ábyrgð og gera meira en að borga mánaðarlega upphæð til góðgerðarmála,“ segir Svanfríður Anna Lárúsdóttir um tilurð þess að hún skræði sig í Slysavarnadeildina í Reykjavík fyrir nokkrum árum og seinna gerðist hún einnig félagi í björgunarsveitinni Kili á Kjalarnesi.

„Áður hafði ég búið í sjávarplássi úti á landi þar sem sjórinn tók sinn toll og séð hvað starf Slysavarnafélagsins Landsbjargar er ótrúlega mikilvægt. Sem Íslendingur fann ég líka þörf til að taka til í eigin ranni, frekar en að borga með barni í Afríku, þótt ég geri það nú líka,“ segir hún og hlær.

Svanfríður situr í stjórn Slysavarnafélagsins Landsbjargar. Hún segir verkefnið gefandi og félagskapinn góðan.

„Það sem er einstakt við Slysavarnafélagið Landsbjörg er að þar starfar fólk á öllum aldri. Elstu konurnar í slysavarnadeildinni eru um nírrætt, hafa tekið þátt í starfinu frá fermingu og koma enn að smyrja flatkókur. Við finnum því verkefni fyrir alla og hvert einasta handtak skiptir máli.“

Á landsvísu starfa 33 slysavarnadeildir að mismunandi verkefnum eftir því hver þörfin er í nærsamfélaginu. Ungbarnagjafir með bæklingsi fyrir nýja foreldra, reykskynjarar fyrir fermingarbörn, björgunarsveiti á bryggjum,

Svanfríður Anna Lárúsdóttir er í stjórn Landsbjargar. MYND/ANTON BRINK

bæjaryfirvöldum er bent á hættur á opnum leiksvæðum og svo mætti lengi telja.

„Slysavarnadeildirnar vinna einnig saman á landsvísu og verkefni eru mörg,“ segir Svanfríður. „Við tökum meðal annars þátt í landsverkefninu Vertu snjall undir stýri, gefum árlega endurskinsmerki í grunn- og framhaldsskóla og gefum öryggisvesti í leikskóla landsins í samstarfi við 112 og fleiri fyrirtæki með nokkurra ára millibili. Þá förum við í árvissar heimsóknir til eldri borgara, sem við köllum Glögg er gests augað, og ræðum við þá um slysavarnir.“

Metta mörg hundruð munna

Verkefni slysavarnadeilda landsins eru ekki á allra vitorði þrátt fyrir að vera órjúfanlegur hluti af starfi björgunarsveitanna.

„Slysavarnadeildin í Reykjavík, eins og fleiri deildir, er oft kölluð út þegar um stærri útköll er að ræða til að sinna matarþörf björgunarfólks. Þá eldum við og sendum frá okkur mat til 250 sjálfbóðaliða sem standa í flugeldasölu á milli jóla og nýárs, og það er sjálfbóðaliðavinna frá morgni til kvölds, björgunarsveitunum að kostnaðarlausu. Á Menningarnótt höfum við undanfarin ár staðið vaktina frá morgni

fram á nótt og gefið lögreglu og öðrum viðbragðsaðilum heita súpu og tilheyrandi veitingar,“ upplýsir Svanfríður.

Slysavarnadeildir landsins eru sömuleiðis duglegar við fjáraflanir, hvort sem það er flugeldasala, sala á Neyðarkallinum eða aðrar fjáraflanir sem styðja við umfangsmikinn rekstur björgunarsveitanna.

„Við komum víða við og undanfarin fjögur sumur hafa félagar úr okkar röðum tekið þátt í hálendisvakt björgunarsveitanna. Þar sinna félagarnir slysavörnum og leiðbeina ferðamönnum, og leggja þannig sitt af mörkum við slysavarnir ferðamanna þó að við látum svo þjálfað björgunarsveitafólk um erfiðari verkefni á fjöllum.“

Vantar fleiri í Landsbjörg

Slysavarnadeildir landsins hafa undanfarin misseri styrkt starf sitt með ráðstefnuhaldi sem gefið hefur góða raun.

„Árangurinn er mjög góður,“ segir Svanfríður. „Eftir ráðstefnu Slysavarnir 2017, sem haldin var í október síðastliðnum, settum við saman vinnuhóp frá nokkrum hagsmunaaðilum með það að markmiði að halda á lofti nauðsyn þess að frekari fókus verði settur á slysskráningu. Við höfum séð á ráðstefnum ytra að það vantar mikið upp á ítarlegri úrvinnslu á skráningu og þótt slys í flokknum slys á heimilum og í frístundum,

svo dæmi sé tekið, séu skráð er erfitt að átta sig á um hvers konar slys er að ræða. Til að mynda sjáum við ekki hversu mörg börn komast í eitrefni á heimilum, detta á hjólum, á skíðum eða slasa sig í sumarústöðum. Við leggjum því áherslu á að skráningarnar verði ítarlegri því brýnt er að við getum sinnt slysavörnum sem best og þannig komið í veg fyrir fleiri slys.“

Í vinnslu er vefurinn slysavarnir.is.

„Þar leggjum við áherslu á slysavarnir á heimili og í frístundum og er hugmyndin að vefurinn verði öflug upplýsingaveita um það hvernig hægt er að koma í veg fyrir slys og hvað ber að gera ef þau ber að höndum,“ upplýsir Svanfríður.

Að lokum minnir Svanfríður á að það sé alltaf pláss fyrir nýja og góða félag á öllum aldri.

„Við köllum því til almennings að skrá sig sem félag og hjá mörgum sveitum og deildum eru einnig starfandi unglingsdeildir. Slysavarnadeildin í Reykjavík og björgunarsveitin Ársæll deila húsnæði í Gróubúð á Grandgarði og þar er starfandi unglingsdeild. Unglingar frá sextán ára aldri geta skráð sig á haustin og svo valið hvort þeir fara í björgunarsveit eða slysavarnadeild átján ára. Sá skóli er frábær leið til forvarna, unglingsarnir læra um ferðamennsku og björgunarsveitir og taka þátt í slysavarnaverkefnum.“

Launin eru þakklæti

Reynir Arnórsson á Djúpavogi hefur í 40 ár staðið vaktina sem slysavarnamaður og björgunarsveitarmaður. Hann segir jólamatinn geta beðið ef fólk er í nauðum á aðfangadagskvöld.

Ég átta mig ekki á því hvað það var sem dró mig í slysavarnastörfin en kannski var ástæðan sú að ég var sjálfur dálitill glanni sem krakki og slysavarnir urðu mér mikið áhugamál þegar ég var sjálfur farinn að ala upp börn,“ segir Reynir sem gekk til liðs við slysavarnadeildina á Djúpavogi árið 1978 en deildin var stofnuð árið 1940 af kraftmiklum hugsjónakönnum þar í bæ.

„Á landsvísu voru slysavarnadeildirnar stofnaðar af konum sem settu á fót björgunarsveitir til að fara á stjórta ef voða bar að höndum. Slysavarnadeildirnar hafa allar götur síðan verið öflugur styrkur björgunarsveitanna, bæði hvað varðar fjáraflanir og þegar útköll eiga sér stað.“

Margt hafi breyst á þeim fjórutíu árum sem Reynir hefur starfað við slysavarnir.

„Á upphafsárunum var aðallega hugað að sjómönnum og rekinn áróður fyrir því hvernig standa ætti að slysavörnum til sjós og lands. Í dag eru verkefni orðin víðtækari. Við gerum bilbeltakannanir, fylgjumst með hjálmanotkun barna og skoðum öryggisáðstæður í nærumhverfinu til að sjá hvar slysa-hættur liggja. Slysavarnir eru í raun slysaefirlit og nokkrum sinnum yfir árið er gengið um bæjarfélagið til að koma úrbótum á framfæri þar sem hættur finnast og liggja.“

Mjúk ábending virkar betur

Slysavarnadeildin á Djúpavogi var brautryðjandi í kaupum reiðhjólahlálma handa grunnskólabornum en síðastliðin ár hafa Kiwanis-

klúbbarnir tekið við keflinu og gefið hjálma í samstarfi við Eimskip.

„Við afhendingu hjálmanna héldum við reiðhjóladað og sýndum börnunum hvernig nota ætti hjálmana og ræddum við þau um slys og slysgildir. Við hvetjum foreldrana líka til að nota hjálma til að gefa börnunum gott fordæmi. Það er slæmt að ekki fáiast í gegn að allir séu skyldugir til að nota hjálma á reiðhjól, rétt eins og að allir eiga að nota öryggisbelti í bílum. Í starfi mínu sem umferðarfulltrúi Austurlands vissi ég um slys þar sem fullorðin kona datt á hjóli og lenti í óafturkræfum skaða vegna þess að hún var ekki með hjálma,“ segir Reynir sem kveðst ekki mundu þora að hjóla hjálmaus um Djúpavog.

„Bæði öryggisins vegna en líka vegna þess að krakkarinn kalla þá á eftir mér. Ég kalla reyndar líka í þau og hrósa þeim sem nota hjálma. Sú hvatning skiptir þau máli og hefur jákvæð áhrif.“

Slysavarnadeildirnar standa líka fyrir verkðögum þar sem fylgst er með því fyrir utan leik- og grunnskóla hvort foreldrar komi með börn sín í öryggisbúnaði.

„Á Djúpavogi eru fáar götur en við erum fljót að láta í okkur heyra ef hraðakstur á sér stað í bænum okkar. Hér voru til dæmis sett upp skilti af mæðrum sem báðu ökumenn að fara gætilega því í götunum byggju mörg börn. Ég held að svo mjúkar ábendingar nái betur til fólks en steyttur hnefi.“

Einn meðal fjórutíu kvenna

Eitt skemmtilegasta tímabilið í slysavarnadeildinni segir Reynir

Reynir Arnórsson í Björgunarsveitinni Báru á Djúpavogi. MYND/INGI RAGNARSSON

hafa verið þegar hann einn karla fékk að sitja kvennaráðstefnu slysavarnakvenna á Eiðum og kynntist þar því mikilvæga starfi sem þær sinna.

„Þá voru konurnar gallharðar á því að engir karlar fengu að mæta en ég var svo heppinn, sem einn af upphafsmönnum ráðstefnanna, að fá að mæta þangað einn með fjórutíu hressum og kátum konum. Þær komu alls staðar að og spurðu hver aðra fréttu úr sínum deildum. Ein svaraði því til að þær hefðu gert ósköp lítið en þegar betur var að gáð kom í ljós að deildin hafði verið með beltakönnun, hjálmaskoðun og leiðbeiningar um slysavarnir. Þessar duglegu konur berja sér aldrei á brjóst þótt þær vinni stórkostlegt starf utan síns vinnutíma og ég spurði hreinlega hvernig stæði á því að þær gerðu lítið úr starfi sínu sem við hin njótum góðs af og erum öruggari þar sem við förum

um,“ segir Reynir um óeigingjarnt og hljótt sjálfbóðastarf slysavarnakvenna.

Reynir hefur nú dregið sig hægt og rólega út úr björgunarsveitinni og hugar meira að slysavörnum.

„Slysavarnadeildirnar fara ekki um og biðja fólk að gæta sín á þröskuldum heldur leita uppi slysgildrum. Margt verður á vegi okkar yfir árið og eftirfylgni um úrbætur er mikil. Viða um land hafa slysavarnadeildir og björgunarsveitir keypt saman björgunarsveiti, sem komið hefur verið fyrir á bryggjum í áberandi skáp. Þessi vesti geta börn tekið og sett á sig þegar þau fara á bryggjuna, til dæmis til að veiða.“

Gefur mikið að bjarga fólki

Í fjórutíu ára starfi í björgunarsveit og slysavörnum á Djúpavogi hefur Reyni ekki leiðst eitt augnablik.

„Það hefur verið gefandi og skemmtilegt að vinna með einstöku

fólki sem vill láta gott af sér leiða og er umhugað um náungann. Fjölskyldan hefur líka sýnt þessu starfi mikinn skilning. Við konan eigum sex uppkomin börn og heima hefur aldrei verið kvartað þótt ég hafi þurft að hlaupta frá borðhaldi á aðfangadagskvöld til að hjálpa fólki í nauðum. Ein jólin kom útkall vegna bíls sem lenti utan vegar í hriðarbyl í Berufirði en engin slys urðu á fólki. Spyr þá dóttir mín hvort ég ætli nú samt ekki að borða jólamatinn. Nei, svaraði ég, maturinn bíður eftir mér en fólkið verður ekki látið bíða eftir björguninni. Mér er sama hver á í hlut, ef einhverjum liður illa og er í miklum vanda get ég borðað þegar ég kem heim,“ segir Reynir, og launin eru þakklæti.

„Það að bjarga manneskju gefur mikið en björgunarsveitar- og slysavarnafólk nærast í þakklætinu. Því er mikilsvert að því sé þakkað fyrir björgunarsveitinni.“

Reynir segir ótrúlegt hvað margt ferðafólk taki áhættu og haldi áfram upp fjallvegi þótt lokað sé með slá og blikkandi ljósum og skiltum sem útskýra á mörgum tungumálum að vegurinn sé ófar og lokaður.

„Ég er hissa á að fólk þori að láta reyna á þetta því ég er ekki kjarkmeiri maður en svo að væri ég í útlöndum við veg sem væri lokaður í myrkrri og snjó, mundi ég ekki þora að halda áfram. Við þurfum að vera mun grimmari í lokunum og hálkvörnum og koma skila-bodum strax í snjalltæki ferðafólks svo að það fari rétta leið. Það er sú slysavörn sem ég vil að fái framgang sem fyrst.“

Öflugt öryggisnet um allt land.

Björgunar-, slysavarna- og unglíngadeildir Slysavarnafélagsins Landsbjargar eru staðsettar hringinn í kringum landið og mynda þannig þétt öryggisnet.

23.019

tóku þátt í námskeiðum
Björgunarskólans 2013-2017

10.000

eru skráðir félagar í
Slysavarnafélaginu
Landsbjörg

25.000

flugeldagleraugu eru
gefin börnum árlega

632

eru virkir í
slysavarnadeildum
félagsins

800.000

ferðamenn heimsóttu
vefsíðuna safetravel.is
á síðasta ári

1.200-1.800

er fjöldi útkalla sem björg-
unarsveitirnar fara í árlega

50.000

nemendur hafa sótt
Slysavarnaskóla
sjómanna frá upphafi

20.000

ferðamenn nýttu sér
ferðaáætlanir Safetravel
á síðasta ári

430.000

ferðamenn fengu afhent
prentað fræðsluefni frá
Safetravel á síðasta ári

3.357

nemendur sóttu
Slysavarnaskóla
sjómanna á síðasta ári

70

bjarganir á sjó eru
unnar árlega

13

stór björgunarskip

27

snjóflóða-, víðavangs-
og sporhundar

4.548

er fjöldi björgunarfólks
á útkallsskrá

3.000

manns hefur verið
bjargað úr sjávarháska
frá stofnun félagsins

24

leitardrónar

210

námskeið eru haldin
af Slysavarnaskóla
sjómanna á hverju ári

25

skólar

989

eru starfandi í
unglingadeildum

2008

var fyrsta árið frá
upphafi sem ekki
varð banaslys á sjó

832

björgunarmenn tóku þátt
í fjölmennustu aðgerðinni
á síðasta ári

**SLYSAVARNAFÉLAGIÐ
LANDSBJÖRG**

93 Björgunarsveitir

33 Slysavarnadeildir

54 Unglingadeildir

3-5

útköll eru að
meðaltali
á hverjum degi

421

er fjöldi námskeiða
Björgunarskólans á
síðasta ári

104

harðbotna- og
slöngubátar

9.000

endurskinsvesti eru
afhent leikskóla- og
grunnskólabörnum árlega
af slysavarnadeildum

4.000

ferðamönnum var liðsinn
á hálendisvakt félagsins
síðasta sumar

136

vélsleðar

700

starfsmenn í ferðapjónustu
hafa sótt öryggisnámskeið
Safetravel

227

sérbúnir jeppar
og bílar

36

er meðalaldur
björgunarsveitarfólks

Björgunarskip

Slysavarnaskóli sjómanna

Óskaplega gefandi starf

Þegar Anna Lyck Filbert hóf störf sem sjálfbóðaliði hjá björgunarsveitinni Kili fann hún að hún gat gert meira gagn. Hún sótti ýmis námskeið og sinnir nú fjölbreyttum verkefnum fyrir sveitina.

Anna Lyck Filbert hefur starfað sem sjálfbóðaliði hjá björgunarsveitinni Kili á Kjalarnesi frá árinu 2002 en þá var sveitin endurvakin eftir nokkurra ára dvala. Hún segir að sig hafi vantað smá tilbreytingu í líf sitt sem heimavinnandi húsmóðir á sínum tíma en þau hjónin eiga fimm börn. „Ég reiknaði með að geta liðsinnt með því t.d. að hella upp á kaffi, aðstoða við fjáraflanir og fleira. Fljótlega fann ég að ég gat gert meira gagn og tók því ýmis námskeið og kynnti mér starfið sem mér fannst bæði göfugt, fjölbreytt og spennandi.“

Hún segir að á þeim tíma hafi ekki verið algengt að byrja í slíku starfi á gamals aldri en henni var strax afskaplega vel tekið. „Eitt leiddi af öðru og í dag hrærist ég mikið í þessum heimi sem er orðinn stór hluti af lífi mínu. Þótt starfið geti verið mjög krefjandi er það líka afskaplega gefandi og ég reikna með að halda áfram í björgunarsveitarstarfi með einum eða öðrum hætti, meðan ég geri gagn og hef ánægju af.“

Nýttist í starfinu

Anna segist hafa verið heppin með að fjölmörg námskeið sem voru og eru í boði vöktu áhuga hennar og hafa nýst í starfinu. „Eftir grunnnámskeið finna flestir hvar þeirra áhugasvið liggur og geta sótt sér frekari menntun. Hjá mér hefur það verið fyrsta hjálp, sjöbjörgun, leitartækni og aðgerðamál. Mikil þjálfun hlýst af því að taka þátt í aðgerðum og umgangast aðra viðbragðsaðila.“

Í dag starfar hún bæði með eigin

„Eitt leiddi af öðru og í dag hrærist ég mikið í þessum heimi sem er orðinn stór hluti af lífi mínu. Þótt starfið geti verið mjög krefjandi er það líka afskaplega gefandi,“ segir Anna Lyck Filbert.

» Helstu verkefni eru leitir á landi og sjó, óveður og ófærð, bráðaveikindi og slys.

þar sem við sinnum slysavörnum, fjáröflunum, viðhaldi á búnaði, fundum o.fl.“

Mikill skilningur

Eins og fyrr segir eiga þau hjónin fimm börn en Anna hóf að starfa sem sjálfbóðaliði þegar yngsta barnið var fimm ára. „Maki minn og börn hafa ávallt haft skilning á þessu brólti mínu og haldið heimilinu gangandi, þegar ég hef stokkið í burtu. Án þeirra stuðnings og baklandsins heima hefði ég aldrei getað enst svona lengi. Elstu börnin tvö hafa um tíma verið virk í björgunarsveitarstarfi með mér og maðurinn minn sér um heimasíðu sveitarinnar svo þetta hefur í mörg ár verið partur af heimilislífinu.“

björgunarsveit og með svæðisstjórn í aðgerðamálum og því eru verkefni mjög fjölbreytt. „Ég fer til skiptis á vettvang eða get verið í stjórnstöð á meðan á útkalli stendur. Helstu verkefni eru leitir á landi og sjó, óveður og ófærð, bráðaveikindi og slys en á því sviði er björgunarsveitin mín með samstarfssamning við Slökkvilið höfuðborgarsvæðisins. Einnig er stór hluti starfsins innra starf,

Öryggismál eitt af mikilvægustu verkefnum ferðapjónustunnar

Vefsíðan Safetravel er rekin af Slysavarnafélaginu Landsbjörg og er hluti af stærra verkefni sem einfaldlega kallast Safetravel. Þar taka höndum saman opinberar stofnanir, ferðapjónustuaðilar og fyrirtæki sem hafa það að markmiði að bæta forvarnir og minnka slys í ferðamennsku og ferðapjónustu hér á landi. Þórdís Kolbrún Reykfjörð Gylfadóttir, ráðherra ferðamála, segir hér frá aðkomu ráðuneytisins að verkefninu.

Hvert er mikilvægi Safetravel?

„Reynsla, fagmennska og metnaður Slysavarnafélagsins Landsbjargar er ómetanleg auðlind fyrir Íslendinga í mörgu tilliti. Það birtist meðal annars í Safetravel-verkefninu. Öryggismál eru eitt af mikilvægustu viðfangsefnum ferðapjónustunnar og Safetravel gegnir að mínu mati gríðarlega mikilvægu hlutverki hvað það varðar. Þess vegna var það eitt af mínum fyrstu embættisverkum sem nýr ráðherra, fyrir u.þ.b. einu ári, að auka stuðning ráðuneytis ferðamála við verkefnið.“

Samstarf ráðuneytisins og undirstofnana við Safetravel hefur verið mikið síðustu árin, hvernig horfir ráðherra á mikilvægi þess?

Þórdís Kolbrún Reykfjörð Gylfadóttir, ráðherra ferðamála

Rauði þráðurinn í Safetravel-verkefninu er upplýsingar og fræðsla.

Safetravelappið í símanum.

„Ef eitthvert eitt orð einkennir þá nálgun sem þarf að beita á málefni ferðapjónustunnar þá er það „samstarf“. Við höfum bætt okkur í því á undanförunum árum en viljum gera enn betur og það á við um Safetravel eins og önnur verkefni, en samstarfið þar hefur verið einkar gott.“
Rauði þráðurinn í Safetravel verk-

efninu eru upplýsingar og fræðsla, er ætíð nauðsyn á slíku? „Já, og þörfin fer vaxandi. Bæði vegna þess að við fáum í auknum mæli gesti frá öllum menningarheimum og einnig vegna þess að þeir koma í auknum mæli um vetur, þegar aðstæður eru viðsjárverðar og framandi mörgum gestum okkar. Tæknilegar lausnir geta ábyggilega auðveldað okkur verkefnið en sjálf þörfin fyrir upplýsingar og fræðslu mun ábyggilega vaxa frekar en minnka.“

Hvernig sér ráðherra framtíðina varðandi samstarf ráðuneytisins við Safetravel? „Ég vænti þess að við eigum áfram gott samstarf hér eftir sem hingað til. Eins og ég sagði áðan er þekking og fagmennska Landsbjargar ómetanleg auðlind. Við viljum freista þess að njóta áfram góðs af henni og frekar treysta og efla það samstarf heldur en hitt.“

Dugnaður, fórnfýsi og fagmennska

Haraldur Johannessen
ríkislögreglustjóri

Í Slysavarnafélaginu Landsbjörg koma saman nokkrir þættir sem Íslendingar geta verið stoltir af, vilji til góðra verka og fórnfýsi, fagmennska og skilvirkt skipulag, dugnaður og frjálst framtak. Enginn þarf að efast um hvern hug Íslendingar bera til björgunarsveitanna sem saman starfa undir merki Slysavarnafélagsins Landsbjargar. Þjóðin er þakklát þeim þúsundum sjálfbóðaliða sem sinna leit og björgun, á sjó jafnt sem landi, oftar en ekki við mjög krefjandi aðstæður.

Sem ríkislögreglustjóri undirritaði ég fyrir hönd embættisins samning við Slysavarnafélagið Landsbjörg og Rauða kross Íslands árið 2012. Sá samningur er mikilvægur þar sem kveðið er á um hlutverk þessara félaga í heildarskipulagi hjálparliðs vegna almannavarna á hættu- og neyðartímum. Ákvæði þessa samnings skilgreina m.a. tengsl stjórnskipulags Slysavarnafélagsins

Landsbjargar við skipulag almannavarna vegna aðgerða á hættu- og neyðartímum. Samningurinn markaði þáttaskil í samstarfi embættis ríkislögreglustjóra og þessara tveggja félaga. Hann hefur reynst réttnefnt gæfuspor rétt eins og sú ákvörðun að sameina Slysavarnafélag Íslands og Landsbjörg, landsamband björgunarsveita, árið 1999. Framsýni mótaði þá ákvörðun alla.

Lögreglan í landinu og björgunarsveitirnar eiga með sér gefandi og farsælt samstarf. Frá sjónarhóli lögreglunnar er það ómetanlegt að geta leitað til þeirra fórnfýsu kvenna og karla sem jafnan hlýða kallinu samstundis þegar þörf krefur. Ljóst er að án þessara fjölmennu sveita sjálfbóðaliða væri skipulag almannavarna ekki eins öflugt og raun ber vitni.

Ég vona að nán samvinna lögreglunnar og Slysavarnafélagsins Landsbjargar vari um ókomin ár þannig að þjóðin fái áfram notið þess aukna öryggis sem er og verður markmið þessa samstarfs.

Lögreglan og björgunarsveitirnar eiga með sér farsælt samstarf

Skólinn var bylting í öryggismálum

Slysavarnaskóli sjómanna tók til starfa árið 1985. Markmið skólans er að efla öryggisfræðslu sjómanna. Fræðslan uppfyllir íslenskar og alþjóðlegar kröfur um þjálfun sjómanna. Skólinn hefur gjörbreytt öryggismálum sjómanna.

Gunnar Tómasson er formaður skólanefndar Slysavarnaskólans. Hann starfaði upphaflega sem formaður björgunarsveitarinnar í Grindavík og sat í stjórn Slysavarnafélagsins. Gunnar hefur rekið útgerðarfyrirtæki í Grindavík og öryggismál sjómanna hafa alltaf verið honum hugleikin.

Gunnar er meðal þeirra sem tóku þátt í að stofna Slysavarnaskóla sjómanna árið 1985 og mótuðu hann í upphafi. „Eftir að lög voru samþykkt um öryggismál sjómanna árið 1991 var ákvæði um að skólinn þyrfti að hafa starfandi skólanefnd sem skipuð væri hagsmunaaðilum, það er sjómanna-samtökunum og Slysavarnafélaginu, sem ég er fulltrúi fyrir,“ segir hann. „Þegar skólinn var settur á fót varð bylting í öryggismálum sjómanna. Fjöldi námskeiða er í boði á hverju ári og tækninni fleygir sífellt fram í öryggisbúnaði skipa. „Sjómenn þurfa að fara á öryggisfræðslunámskeið á fimm ára fresti og hafa þeir verið ákaflega ánægðir með námskeiðin,“ segir Gunnar.

Löng saga björgunarsveita

Þegar Gunnar rifjar upp söguna bendir hann á að þegar Slysavarnafélagið var stofnað árið 1928 var engin skipulögð öryggisfræðsla eða björgunarsveitir fyrir sjómenn. Félagið réð til sín erindreka sem fóru um landið til að þjálfa björgunarsveitirnar í meðferð björgunartækja. Einnig héldu þeir

Gunnar fyrir utan Slysavarnaskólann í Reykjavíkurbíóhöfn. MYND/ANTON BRINK

fundi með sjómönnum til að ræða öryggismál,“ útskýrir hann.

„Það má reyndar skoða söguna frá árinu 1888 til 1892 þegar séra Oddur V. Gíslason fékk styrk frá Alþingi til þess að ferðast um landið og ræða öryggismál sjómanna. Hann hvatti sjómenn til að læra sundtökin og kenndi þeim á þau öryggistæki sem voru til á þeim tíma. Sjálfur hafði hann kynnst þessum búnaði á ferð sinni erlendis. Það má því segja að Oddur hafi verið brauðryðjandi á þessu sviði. Hann stofnaði björgunarsveitir víða um land. Þær tóku á ýmsum öryggismálum og hvöttu sjómenn að læra að synda. Einnig börðust þær fyrir betri lendingarstöðum fyrir árabáta sem þá voru notaðir og settu upp innsiglingavörður til að merkja

siglingaleiðir. Þegar Oddur flutti síðan til Kanada, eins og margir Íslendingar, lögðust nefndirnar fljótlega niður,“ greinir Gunnar frá.

„Jón E. Bergsveinsson erindreki Slysavarnafélagsins ferðaðist síðan um landið eftir að Slysavarnafélagið var stofnað og fetaði þar í fótspor Odds með því að stofna slysavarnaeildir um landið, sem sinnu slysavarna- og björgunarsveitir á sínu landsvæði. Ætli það hafi ekki verið upp úr 1945 sem sérstakar björgunarsveitir voru stofnaðar innan slysavarnaeilda. Almennur um allt land ákvað að standa vel að öryggis- og björgunarsveitir á sjó og landi. Það var upphafið að björgunarsveitum eins og þær starfa í dag,“ segir Gunnar og bendir á að mikið vatn hafi runnið til sjávar síðan hvað

varðar allan björgunar- og öryggisbúnað.

Fræðsla og þjálfun skipta máli

Allt frá stofnun Slysavarnafélagsins til ársins 1985 fóru erindrekar félagsins um landið til að fara yfir öryggisbúnað sjómanna og funduðu með þeim um öryggismál um borð. Síðan var Slysavarnaskóli sjómanna stofnaður 1985 og árangurinn hefur sannarlega komið í ljós, fræðslan og þjálfunin hefur skipt sjómenn öllu máli. Ef vel er að verki staðið fara hlutirnir vel,“ segir Gunnar. „Því miður verða enn slys um borð en þeim hefur líka sem betur fer fækkað. Árvekni sjómanna úti á sjó má þakka það. Svo má ekki gleyma þyrllum og björgunarskipum sem hafa sinnt björgunarmálum með frábærum árangri. Fjöldmargir aðilar hafa stuðlað að verulega auknu öryggi sjómanna eins og t.d. Samgöngustofa, Landhelgisgæslan og Rannsóknarnefnd sjóslysa.

Varðskipinu Þór var fyrst breytt í björgunarskóla fyrir Slysavarnaskólann en hann sigldi umhverfis landið með námskeið. Árið 1998 fékk skólinn Akraborgina til umráða og þá varð aðstaðan mun betri en áður. „Akraborgin, sem í dag heitir Sæbjörg, er enn í notkun, en hún er ekki með fullt haffæri í dag svo skólinn er staðsettur í höfninni í Reykjavík. Við viljum gjarnan fá betri stað undir skólann og það er alltaf í skoðun,“ segir Gunnar.

Skipin eru komin til ára sinna.

Komið að endurnýjun skipaflotans

Otti Rafn Sigmarsson stjórnarmaður Slysavarnafélagsins Landsbjargar

Í skipaflota Slysavarnafélagsins Landsbjargar eru 13 skip. Skipin voru keypt á árunum 1998-2008 og voru þá orðin 25-30 ára gömul. Þetta eru góð skip og vel viðhaldið en þau elstu eru orðin fertug og komið er að endurnýjun. Í dag er einnig aukin krafa um lægri rekstrarkostnað, meiri ganghraða, þægilegri aðbúnað fyrir áhöfn og fleira.

Gert er ráð fyrir að endurnýjunarferlið muni taka um áratug. Þetta er kostnaðarsamt og mikið verkefni og er fjármögnun ekki farin af stað. Horft er til skipasmíðastöðva bæði erlendis og innanlands og allir möguleikar skoðaðir. Best væri að geta framleitt skipin hér á landi, klæðskerasniðin að þörfum björgunarsveitanna.

Endurnýjun flotans verður kostnaðarsamt og viðamikilið verk.

Námskeið til fyrirmyndar

Jónas Jóhannsson, skipstjóri á Geir PH frá Þórshöfn, hefur reglulega nýtt sér Slysavarnaskóla sjómanna ásamt áhöfn sinni. Jónas er gríðarlega ánægður með skólann.

Jónas segir að reynslan af Slysavarnaskólanum sé gríðarlega góð. „Hugsunarháttur skipverja breyttist mikið eftir námskeiðið. Áður en við fórum í skólann gerðum við okkur ekki eins vel grein fyrir öllum þeim hættum sem eru um borð en nú erum við meðvitaðir um þær,“ segir hann.

„Ég finn það vel þegar við erum komnir út á sjó að fræðslan og þjálfunin hefur áhrif á alla skipverja. Við lærum alls kyns reglur um notkun á björgunarbátum, til dæmis hvernig á að snúa þeim við, einnig um það þegar menn eru hífðir upp í þyrllu. Mannskapurinn er saman í þjálfun sem er mjög gott. Ef þannig aðstæður sköpuðust, sem maður vonar að gerist ekki, þá eru menn að minnsta kosti undir það búnir,“ segir Jónas og bætir við að sem betur fer hafi þeir verið heppnir á Geir PH.

„Hitt er annað mál að þjálfun og fræðsla er mjög mikilvæg fyrir sjómenn. Til dæmis varðandi eldvarnir, reykklöfunartæki og fleira. Maður gerir sér ekki grein fyrir því hvað eldhættan er víða fyrir en á námskeiðinu er rétt viðbrögð

Jónas skipstjóri við hlið Geirs PH sem liggur við bryggju á Þórshöfn.

geta skipt sköpum. Það eru margar aðrar hættur um borð sem þarf að varast, skyndihjálpin er mikilvæg, til dæmis endurlifgun eða viðbrögð við alvarlegum veikindum. Við erum með hjartastuðtæki og förum vel yfir öll slík öryggistæki. Sömuleiðis er kennd notkun á flotgöllum og öllum björgunarbúnaði,“ segir Jónas en áhöfnin á Geir PH fer fimm tta hvert ár á námskeið hjá Slysavarnaskólanum.

„Áhöfnin fór síðast í desember og fékk þá einkanámskeið í tvo daga.

Í upphafi eru námskeiðin í fimm daga en síðan í tvo daga á fimm ára fresti. Einnig hafa þeir komið hingað og haldið námskeið um borð hjá okkur. Það var mjög gott að vera í eigin umhverfi. Þessi námskeið eru til fyrirmyndar.“ Jónas var að vinna að viðhaldi bátsins heima á Þórshöfn þegar við ræddum við hann, en næsti veiðitúr er áætlaður 1. febrúar. Geir PH er gerður út á dragnót og net. Átta manns starfa um borð og veiðar eru að mestu stundaðar við Norður- og Austurland.

Náið samstarf við björgunarsveitir

Georg Lárusson forstjóri Landhelgisgæslunnar

„Landhelgisgæsla Íslands sinnir öryggisgæslu og björgun á hafi úti,“ segir í fyrstu grein laga um Landhelgisgæsluna og segir það sitt um hver séu mikilvægustu verkefni stofnunarinnar. Það er hins vegar erfitt að imynda sér hvernig hún gæti sinnt þessu hlutverki án samstarfs við björgunarsveitir um allt land.

Saga Landhelgisgæslunnar og Slysavarnafélagsins Landsbjargar er raunar því sem næst samofin. Landhelgisgæslan var stofnuð 1926 en Slysavarnafélag Íslands 1928 og allar götur síðan hefur samvinna þarna á milli verið bæði gjöful og gæfurík. Þótt Landhelgisgæslan búi yfir öflugum skipum og loftföllum kemur ekkert í staðinn fyrir þéttrið net vel þjálfaðra björgunarsveita hringinn í kringum landið enda er tíminn einn mikilvægasti þátturinn þegar kemur að leit og björgun. Því eru það oftast ekki björgunarsveitir Slysavarnafélagsins Landsbjargar sem eru fyrstar á vettvang þegar sjófarendur lenda í háska. Björgunarsveitirnar gegna því lykilhlutverki í viðbúnaði Landhelgisgæslunnar vegna leitar og björgunar á sjó.

Samstarf Landhelgisgæslunnar og Slysavarnafélagsins Landsbjargar nær raunar yfir mun fleiri svið. Landhelgisgæslan er til

Gjöful og gæfurík samvinna.

dæmis stolt af því að taka þátt í starfi Slysavarnaskóla sjómanna, sem á svo veigamikinn þátt í að sjóslysum hefur fækkað jafn mikið hér við land eins og raun ber vitni. Og þegar kemur að leit og björgun á landi hafa þyrillusveit Landhelgisgæslunnar og björgunarsveitirnar ávallt unnið saman eins og einn hugur og ein hönd.

Við óskum Slysavarnafélaginu Landsbjörg til hamingju með stórafmælið og þökkum kærlega fyrir niútiú ára ánægjulega samfylgd.

Sterk saman

Við erum stolt af samstarfi okkar við
Slysavarnafélagið Landsbjörg og teljum
mikilvægt að það hafi öfluga bakhjarla í sínu starfi.

Við óskum félaginu til hamingju með 90 ára
mikilvægt starf fyrir land og þjóð.

